

”Det ger mera än vad det tar”

Fosterföräldrars upplevelser av beteendeproblematik hos fosterbarn

Magisteravhandling i utvecklingspsykologi

Nea Bäck 38430

Åbo Akademi, Vasa

Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier

Handledare: Karin Österman

Hösten 2019

Abstrakt

Syfte: Studiens syfte var att undersöka fosterföräldrars upplevelser av fosterbarn och beteendeproblematik.

Metod: Studiens metod var kvalitativ. Åtta fosterföräldrar intervjuades med halvstrukturerade intervjuer vid sju olika tillfällen. Intervjuschemat bestod av 27 frågor och utformades för att ta reda på bakgrundsfakta om familjen, fosterbarnens personlighet och beteendeproblematik samt fosterföräldrarnas upplevelser.

Resultat: Motivet till att bli fosterförälder varierade. Fosterföräldrar till fosterbarn med beteendeproblematik upplevde sin livssituation som stundvis tung och mödosam men tillräckligt belönande för att det skulle upplevas värt att fortsätta som fosterförälder. De fosterföräldrar som hade haft en avbruten eller ovanligt svår placering upplevde situationen som tung och kunde inte tänka sig att göra om det. Problem i skolan, med kamratrelationer och matsituationer konstaterades. Möjlighet till samtalsstöd upplevdes som viktigt av fosterföräldrarna.

Konklusion: Resultaten i den aktuella studien stämmer långt överens med resultat i tidigare forskning. Det är viktigt att fosterföräldrar får det stöd de behöver och att skolväsendet är införstått med vad familjevård innebär.

Sökord: beteendeproblematik, familjevård, fosterbarn, fosterföräldrar, upplevelse.

Innehåll

1. Introduktion	1
1.2 Syfte.....	1
1.3 Bakgrund.....	1
1.4 Definitioner av centrala begrepp	1
1.5 Fosterbarn och beteendeproblematik.....	2
1.5.1 Missbruk hos fosterbarn	3
1.5.2 Reaktiv kontaktstörning hos fosterbarn.....	3
1.5.3 Bristande socialt umgänge hos fosterbarn.....	4
1.5.4 Funktionsvariation hos fosterbarn.....	4
1.5.5 Skolframgång hos fosterbarn.....	4
1.6 Att vara fosterförälder till ett fosterbarn med beteendeproblematik.....	5
1.6.1 Motivation till att bli fosterförälder.....	6
1.6.2 Fosterföräldrars upplevelser.....	6
1.6.3 Fosterföräldrar i kontakt med fosterbarnets biologiska föräldrar.....	7
2. Metod.....	8
2.1 Sampel.....	8
2.2 Instrument.....	8
2.3 Procedur.....	9
2.4 Etiska hänsyn.....	9
3. Resultat.....	10
3.1 Fosterföräldrar syn på orsakerna till att bli fosterförälder.....	10
3.2 Beteendeproblematik hos deltagarnas fosterbarn.....	11
3.2.1 Fosterbarnens kamratrelationer.....	12

3.2.2 Fosterbarnens problematiska matistationer.....	14
3.2.3 Fosterbarnens skolgång.....	14
3.3 Sammanfattning av fosterföräldrarnas upplevelser.....	15
3.3.1 Det som upplevdes som mest utmanande i fosterbarnens beteendeproblematik.....	17
3.3.2 Fosterföräldrarnas upplevelse av stödinsatser.....	19
3.3.3 Kontakt med fosterbarnens biologiska föräldrar.....	19
4. Diskussion.....	21
4.1 Resultatdiskussion.....	21
4.2 Undersökningens implikationer.....	22
4.3 Undersökningens begränsningar.....	23
4.4 Förslag till fortsatt forskning.....	23
Referenser.....	24
Bilaga	

1. Introduktion

1.2 Syfte

Studiens syfte var att genom halvstrukturerade intervjuer undersöka hur fosterföräldrar upplever fosterbarns beteendeproblematik.

1.3 Bakgrund

År 2016 var 17 330 barn och ungdomar i Finland placerade utanför hemmet. 60,2 % av dessa barn och unga var omhändertagna. De utgjorde en procent av 0–17 åringarna i landet. (Institutet för Hälsa och Välfärd, 2017). Fosterbarn hade upplevt flera missförhållanden i sitt liv än resten av befolkningen (Taussig, 2002). Ofta hade de indirekt eller direkt blivit övergivna eller mist en vårdnadshavare, upplevt flera typer av missförhållanden och utvecklat riskbeteenden. Fosterbarn lider också i högre grad av mental ohälsa jämfört med andra barn (Turney & Wilderman, 2016). Beteendeproblematik och emotionella problem har påvisats i flera studier (Clausen, Landsverk, Ganger, Chadwick, & Litrownik, 1998; Lehmann, Havik, Havik, & Heiervang, 2013; Minnis, Everett, Pelosi, Dunn, & Knapp, 2006).

Enligt Finlands familjevårdslag (263/2015) 6 § ska den som vill bli familjevårdare genomgå den förberedande utbildningen, Parents Resources for Information Development Education (PRIDE) (Pesäpuu, u.å.). Utbildningens mål är att utbilda blivande foster- och adoptivföräldrar och att ge omplacerade barn och unga ett vårdande, kontinuerligt och tryggt hem i den nya familjen. Denna förberedande utbildning ska utföras senast ett år efter gjord placering. Utbildningen ordnas av flera olika städer och flera olika instanser som t.ex. Rädda Barnen och Attendo Oy.

1.4 Definitioner av centrala begrepp

Enligt Finlands familjevårdslag (263/2015) 3 § är familjevård ”*vård av eller annan omsorg om en person under en del av dygnet eller dygnet runt i familjevårdarens privathem ...*” Förbundet för Familjevård i Finland r.f. (u.å.) definierar familjevård som ”... *en person som behöver vård utanför det egna hemmet får omvårdnad i en privat familj som en familjemedlem ... Familjevårdare för barn och unga kallas ofta fosterföräldrar och familjen fosterfamilj.*”

Reaktiv kontaktstörning är en diagnos i DSM-5 som kan ges till barn över 9 månaders ålder (American Psychiatric Association, 2013, s. 265–268). ”*Reaktiv kontaktstörning i*

spädbarnsålder eller tidig barndom karaktäriseras av ett mönster av märkbart stort och utvecklingsmässigt opassande anknytningsbeteende i vilket ett barn sällan eller minimalt företrädesvis vänder sig till en anknytningsfigur för tröst, stöd, skydd och omvårdnad.” Barnet har ett obefintligt eller underutvecklat anknytningsbeteende och varken visar eller söker tröst som förväntat. De har en bristande känslokontroll och kan visa negativa känslor utan tydlig förklaring.

Svenska Akademiens Ordlista (2014) definierar beteende, att ”bete sig” som *”uppföra sig, bete sig väl, bete sig illa*”. Socialstyrelsen i Sverige (2010, s.13) definierar beteendeproblem som *”När barn upprepat bryter mot de regler, normer eller förväntningar som finns i uppväxtmiljön... ”*. Det är den sociala gemenskapens normer och värderingar som definierar vad som uppfattas som beteendeproblematik. Beteendeproblematik innebär ett upprepat handlingsmönster och en enskild provocerande incident räcker inte för att det ska benämnas som beteendeproblematik. Externaliserande och internaliserande beteendeproblematik är etablerade begrepp i forskning (Vanschoonlandt, Vanderfaeillie, Van Holen, De Maeyer & Robberechts, 2013a; Sawyer, Carbone, Searle, & Robinson, 2007; Clausen, Landsverk, Ganger, Chadwick, & Litrownik, 1998) och används för att specificera typen av beteendeproblematik.

”Funktionsvariationer är variationer i funktionsförmågan gällande fysisk, psykisk eller kognitiv funktion. Ibland innebär funktionsvariationer också funktionsnedsättning, men inte alltid” (Institutet för Hälsa och Välfärd, 2019). För att ytterligare specificera används i den aktuella studien begreppet funktionsnedsättning. Begreppet definieras av Institutet för Hälsa och Välfärd (2019) som en *”... nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga”*.

1.5 Fosterbarn och beteendeproblematik

I en studie av Turney & Wilderman (2016) fanns det tre gånger så stor sannolikhet för adhd hos fosterbarn jämfört med andra barn. Ångest, beteendeproblematik och depression var också överrepresenterade hos fosterbarn. I en annan studie från Norge (Lehmann, Havik, Havik & Heiervang, 2013) hade fosterbarn i medeltal 2.36 diagnoser. Komorbiditeten för emotionella störningar hos fosterbarn var 65,2 %, 81 % för beteendeproblematik och 69,8 % för ADHD. Två korombida diagnoser fanns hos 30 % av alla fosterbarnen i studien.

Fosterbarn hade mera psykiska och fysiska hälsotillstånd än andra barn i en studie av Pilowsky och Wu (2006). Det var fyra gånger så stor sannolikhet att ett fosterbarn hade gjort ett självmordsförsök än barn utanför fostervården och de var dessutom mer benägna att redogöra

för sina självmordsförsök. I en amerikansk studie (McMillen, Zima, Scott, Auslander, Munson, Ollie & Spitznagel, 2005) hade 61 % av fosterbarnen i samplet någon gång i livet uppfyllt kraven för en psykiatrisk diagnos medan 37 % hade uppfyllt kriterierna för en psykiatrisk diagnos under det senaste året.

Lehmann, Havik, Havik & Heiervang (2013) i Norge fann beteendeproblematik hos 21.5 % av barnen i sitt sampel. 75–80 % av alla fosterbarn i skolåldern uppvisade beteendeproblematik i en annan undersökning gjord i USA (Clausen et al., 1998). Internaliserande problematik fanns hos 44.9 % av samplet i en australiensisk studie av Sawyer et al. (2007). Yngre fosterbarn tenderade att ha mindre internaliserande beteendeproblematik (Goemans, van Geel, & Vedder, 2016).

Fosterbarn hade sex till sju gånger mera externaliserande beteendeproblematik än andra barn i en studie av Sawyer et al. (2007). Speciellt fosterbarn som var 6–12 år gamla uppvisade koncentrationsproblem och sociala svårigheter. Någon typ av externaliserande problematik fanns hos 40 % av samplet i en belgisk undersökning (Vanschoonlandt et al., 2013a). Vanlig externaliserande problematik var beteenden där fosterbarnen krävde att deras krav skulle uppfyllas omedelbart och att de krävde mycket uppmärksamhet. Under den tid fosterbarnen var placerade i familjevård förändrades varken den internaliserande eller den externaliserande beteendeproblematiken (Goemans, van Geel & Vedder, 2015).

1.5.1 Missbruk hos fosterbarn

I en undersökning framkom det att fosterbarn använder mera alkohol och marijuana jämfört med barn som bor hos sina biologiska föräldrar (Braciszewskia & Stout, 2012). Fosterbarn i tonåren var mer benägna att dricka alkohol och två gånger mer benägna att använda droger än andra ungdomar (Pilowsky & Wu, 2006). Det var fem gånger så sannolikt att fosterbarn i tonåren var drogberoende och två till fyra gånger så sannolikt att de dessutom hade ytterligare beroendeproblematik än andra ungdomar.

1.5.2 Reaktiv kontaktstörning hos fosterbarn

I två undersökningar uppvisade fosterbarn en ökad risk för att utveckla reaktiv kontaktstörning (Minnis et al., 2006; Millward, Kennedy, Towlson, & Minnis, 2006). I en undersökning av Zeanah, Scheeringa, Boris, Heller, Smyke och Trapani (2004) undersöktes kontaktstörning i anknytningen hos spädbarn. Av samplet fick 37 % diagnosen reaktiv kontaktstörning och 22 %

av samplet uppvisade distanslöshet i anknytningen. Båda störningarna fanns hos 17 % av samplet. I en norsk studie (Lehman et. al., 2013) hade 19,4 % av fosterbarnen reaktiv kontaktstörning. En skotsk studie (Bruce et al., 2019) hade 5 % av fosterbarnen reaktiv kontaktstörning när de först placerades i familjevård. Ett år senare uppvisade 2,1 % av samma sampel reaktiv kontaktstörning.

1.5.3 Bristande socialt umgänge hos fosterbarn

I en studie av Clausen et.al. (1998) hade fosterbarn problem med sin sociala kompetens i skolan och 50–65 % av fosterbarnen i skolålder utvärderades ha problem med social kompetens. En stigmatiserad självbild hos fosterbarnet kan leda till social utfrysning (Kools, 1997). På grund av att fosterbarnet kan upplevas som annorlunda av skolkamrater kan ett undvikande beteende uppstå, både hos fosterbarnet och hos skolkamrater. I en studie av Bonneau (2009) där lärare fick utvärdera fosterbarns sociala interaktioner i skolan konstaterade lärarna problem i interaktion med andra, uppmärksamhetssökande beteende och minimalt med kamratinteraktioner.

1.5.4 Funktionvariation hos fosterbarn

I en amerikansk studie (Slayter, 2016b) hade 31,1 % av fosterbarn i åldern 0-18 år en funktionsvariation. I en annan studie (Slayter, 2016a) hade 3,2 % av alla fosterbarn med en funktionsvariation en intellektuell funktionsnedsättning. Fosterbarn i USA med en funktionsvariation hade ostabilare placeringar jämfört med andra fosterbarn (Slayter, 2016b). Fosterbarn med en intellektuell funktionsnedsättning var 46 % mindre sannolika att lämna familjevården jämfört med andra fosterbarn (Slayter, 2016a). Fosterbarnen med en intellektuell funktionsnedsättning spenderade mera tid i familjevård än fosterbarn utan intellektuell funktionsnedsättning. Fosterbarnen med en intellektuell funktionsnedsättning hade flera avbrutna adoptioner än andra fosterbarn innan sin placering i familjevården. (Slayter, 2016a).

1.5.5 Skolframgång hos fosterbarn

Färre fosterbarn än andra barn går ut grundskolan i USA. Fosterbarn som går om en årskurs, behov av specialundervisning och svårigheter med att slutföra uppgifter på grund av beteendeproblematik har observerats. (Courtney, Piliavain, Grogan-Kaylor, & Nesmith, 2001; Shin, 2003). Lärare fick i en studie av Bonneau (2009) utvärdera fosterbarns skolframgång och

det konstaterades att fosterbarnen var efter i skolframgången jämfört med andra barn. Lärare i samma studie utvärderade också fosterbarnens styrkor var andra än andra barns. Resiliens och ledarskap är exempel på fosterbarnens styrkor som gavs.

I en studie (Pears, Fisher, Bruce, Kim och Yoerger, 2010) hade fosterbarn med en bakgrund av missförhållanden sämre skolförmåga än andra barn. I en annan studie (McMillen, Auslander, Elze & Thompson, 2003) tenderade fosterbarn att prestera lägre i skolan jämfört med andra barn.

En undersökning (Carrera, Jiménez-Morago, Román & León, 2019) påvisade att skolgången försvårades ytterligare av att fosterbarn hade mera svårigheter med exekutiva funktioner (reglering av kognitiva processer) än andra barn och därför anpassade sig sämre till skolan. I en amerikansk studie (Sanders & Fallon, 2018) undersöktes skolsvårigheter bland barn som haft kontakt med barnskyddet. Av det samplet hade 22 % inlärningssvårigheter.

Även om fosterbarn tenderar att prestera sämre i skolan än andra barn så fanns det också fosterbarn som klarar sig bra i skolan. Att utgå från att fosterbarn inte kommer klara sin utbildning kommer ytterligare att bidra till misslyckande i skolan. (Ferguson & Wolkow, 2012).

1.6 Att vara fosterförälder till ett fosterbarn med beteendeproblematik

Fosterbarnets känsla av emotionell trygghet till sin fosterförälder fungerar som medlande faktor för att skydda barnet mot att utveckla symptom på mental ohälsa när de utsatts för våld. I en undersökning av Rayburn, Withers och McWey (2018) visade det sig att de som blivit utsatta för våld, men som samtidigt upplevde en emotionell trygghet, uppvisade mindre internaliserade, externaliserande och traumatiska symptom än de i familjevård som inte uppgett en emotionell trygghet. Också känslan av att fosterföräldern var involverad hade ett samband med mängden externaliserande och internaliserande symptom hos fosterbarnet.

Kvaliteten på interaktionen mellan fosterbarn och fosterförälder har visats påverka fosterbarnets beteendeproblematik i en studie av Dubois-Comtois et al. (2015). Interaktion av hög kvalitet hade samband med mindre internaliserande och externaliserande problematik hos fosterbarn. En kritisk eller auktoritär uppfostringstil hos fosterföräldrarna kan förklara en del av fosterbarnens externaliserande problematik enligt Fuentes, Salas, Bernedo & García-Martín (2014). Hos barn med en obalanserad eller kaotisk interaktion redogjorde fosterföräldrarna för avsevärt mer externaliserande problematik hos fosterbarnet i studien av Dubois-Comtois et al.

(2015).

1.6.1 Motivation till att bli fosterförälder

Motivet till att bli fosterförälder kan baserat på undersökningar av Tyebjee (2003) och Sebba (2012) delas in i tre olika kategorier. En kategori innehåller själv-centrerade faktorer, en annan vad fosterföräldern får ut av familjevården som individ och den sista kategorin ett samhällsperspektiv. Motivationen kan också härledas från inre och yttre faktorer (Sebba, 2012).

I en undersökning av De Maeyer, Vanderfaeillie, Vanschoonlandt, Robberechts och van Holen (2013) visade det viktigaste motivet sig vara barncentrerat. Att skapa ett bra hem för ett fosterbarn var den faktor som flest deltagare (99.5 %) angav som motiv. Av deltagarna hade 87.9 % som motiv en vilja att ge kärlek till ett barn och 93.7 % ansåg att de hade tillräckligt med utrymme och tid. Andra orsaker som motiverade fosterföräldrar var avsaknad av biologiska barn och en önskan om att fosterbarnen skulle slippa institutionsvård.

I en litteraturöversikt av Sebba (2012) blev majoriteten av fosterföräldrarna motiverade när de kände eller träffade andra fosterföräldrar. En önskan om att få göra en skillnad i fosterbarnens liv, släktens fortlevnad, partners önskan och att ta hand om den yngre generationen var andra faktorer som motiverade fosterföräldrarna i en annan studie (Metcalf & Sanders, 2012).

1.6.2 Fosterföräldrars upplevelser

Enligt en undersökning upplevde fosterföräldrar sin roll som belönande och tyckte om att kunna vara till nytta, även om situationen var mödosam (Rosenwald & Bronstein, 2008). Fosterföräldrar upplevde att ett fosterbarn förändrade deras liv och det gav ett nytt perspektiv på livet (Cooley, Thompson, & Wocijak, 2017). Fosterföräldrar som hade stöd från sin partner, släkt eller kyrkan upplevde mindre stress över att ta hand om fosterbarnen (Mosimege & Snyders, 2018).

Föräldrar som lade märke till mental ohälsa hos sina barn uppgav att de upplevde stress i föräldraskapet i en studie av Lohaus et. al. (2017). Fosterföräldrar och biologiska föräldrar upplevde lika mycket stress i sitt föräldraskap. Fosterammor till barn med externaliserande beteendeproblematik upplevde mest stress i sitt föräldraskap, både jämfört med andra fosterföräldrar till barn med annan problematik och jämfört med biologiska föräldrar (Lohaus et al., 2017; Vanschoonlandt, Vanderfaeillie, Van Holen, De Maeyer & Robberechts, 2013b).

I en undersökning av Octoman, McLean och Sleep (2013) identifierades beteenden hos fosterbarn som fosterföräldrar upplevde som problematiska. De första var beteenden som uppkom på grund av kognitiva svårigheter (t.ex. minnesproblem), de andra var sexuella och risktagande beteenden, de tredje var aggressiva och kontrollerande beteenden och de fjärde var ångestbetingat beteende. Adhd och fetalt alkoholsyndrom upplevde fosterföräldrar också som problematiska i en annan studie (Daniel, 2011). I en undersökning av Goemans, van Geel och Vedder (2016) visade internaliserande problematik ett samband med att fosterföräldrarna övervägde avbryta fosterbarnets placering i familjen.

Enligt en undersökning av Daniel (2011) upplevde fosterföräldrar det utmanande att ha ett fungerande samarbete med myndigheter, t.ex. p.g.a. hembesök med kort förvarning. Utebliven information gav en känsla av att vara oviktig för myndigheterna. Brist på uppskattning och förtroende av familjevårdssystemet fick fosterföräldrarna att känna sig frustrerade (Rosenwald & Bronstein, 2008). Cooley, Thompson & Wojciak (2017) fann samma missnöje med familjevårdssystemet hos sina deltagare. Deltagarna i undersökningen angav att problemet var ett onödigt komplicerat system. Systemet beskrevs som icke fungerande och deltagarna uttryckte frustration över att ha ett flertal socialarbetare och myndigheter involverade.

Ett annat tema som fosterföräldrar fann utmanande var sorgen i att skiljas från sitt fosterbarn (Daniel, 2011). Fosterföräldrarna beskrev det som om en bit av dem själva gick förlorad när barnet flyttade. Det var också svårt för fosterföräldrar att släppa taget om sitt fosterbarn när barnet omplacerades (Cooley, Thompson, & Wojciak, 2017).

1.6.3 Fosterföräldrar i kontakt med fosterbarnets biologiska föräldrar

I en studie gjord av Browne och Moloney (2002) visade 62 % av fosterföräldrarna enligt socialarbetarens utvärdering positiva reaktioner till besök av biologiska föräldrar. Av deltagarna visade 53 % negativa reaktioner till besök av de biologiska föräldrar och 11 % reagerade apatiskt. Fosterföräldrarna upplevde kontakten med biologiska föräldrar stressande (Jones & Morissette, 1999). Speciellt när fosterbarnen återvände från träffar med de biologiska föräldrarna psykiskt eller emotionellt påverkade. Fosterbarnens negativa upplevelser av de biologiska föräldrarna satte spänning på relationen mellan fosterföräldrarna och de biologiska föräldrarna. (Chateauneuf, Turcotte och Drapeau, 2018).

Fosterföräldrarna insåg vikten av att låta fosterbarnen vara i kontakt med de biologiska föräldrarna. De beskrev i en studie av Chateauneuf, Turcotte och Drapeau (2018) sin relation

till de biologiska föräldrarna som positiv. Att de biologiska föräldrarna accepterat fosterplaceringen var viktigt för en positiv relationen mellan föräldrar. Ifall de såg på fosterplaceringen negativt ledde det till en tävlingsinriktad relation mellan föräldrarna. Chateauf, Turcotte, och Drapeau (2018) konstaterade att för att relationen mellan fosterföräldrar och biologiska föräldrar skulle fungera krävdes justeringar från båda parter.

2. Metod

2.1 Sampel

Undersökningens sampel bestod av åtta fosterföräldrar som intervjuades vid sju olika tillfällen. Ur en familj deltog båda fosterföräldrarna. Tre av deltagarna var inte längre aktiva fosterföräldrar. Sammanlagt deltog sju kvinnor och tre män. En familj hade verkat länge som fosterfamilj och intervjufrågorna besvarades inte med ett specifikt fosterbarn i åtanke och därför går det inte att säga exakt hur många av fosterbarnen som tillhörde vilket kön. För en översikt av samplet se Tabell 1. Av fosterbarnen var ungefär sex stycken flickor och sju stycken pojkar.

2.2 Instrument

Undersökningen utfördes genom halvstrukturerade intervjuer med aktiva eller pensionerade fosterföräldrar. Intervjuerna gjordes utgående från ett intervjuschema med 27 frågor (Bilaga 1). Frågorna utformades för att få fram bakgrundsfakta om familjen, fosterbarnens personlighet och beteendeproblematik samt fosterföräldrarnas upplevelser. Tilläggsfrågor användes spontant vid behov under intervjuernas gång. Deltagarna fick rum att fritt berätta kring de olika frågorna. Deltagarna fick själva tolka begreppet beteendeproblematik. Deltagarna fick också möjlighet att bekanta sig med frågorna på förhand. I ett fall översattes de till finska.

Tabell 1
Deltagarna i studien

Familj	Deltagare	Antal fosterbarn	Barnens ålder
Familj 1	Fostermamma	1	Dagisålder
Familj 2	Fostermamma	3	Grundskoleålder
Familj 3	Fostermamma	2	Lågstadieålder
Familj 4	Fostermamma	1	Vuxen
Familj 5	Fosterpappa	1	Lågstadieålder
Familj 6	Båda fosterföräldrarna	5 +	1-18 år
Familj 7	Fostermamma	3	Vuxna

2.3 Procedur

För att få deltagare till undersökningen kontaktades Röda Korsets områdesansvariga, informationsansvarig vid Rädda Barnen, informationsansvarig vid Perhehoitoliitto, en familjehandledare vid ett företag i Österbotten och ett flertal socialarbetare i olika kommuner. Via dessa kanaler förmedlades intervjuförfrågan elektroniskt till fosterföräldrarna. Eftersom responsen var låg gjordes en intervjuförfrågan på Facebook där inlägget delades vidare.

Intervjuerna utfördes mellan november 2018 och mars 2019. En av intervjuerna gjordes via telefon. Alla intervjuer bandades in med deltagarnas tillåtelse och transkriberades i NVivo. Intervjuerna transkriberades ordagrant och på deltagarnas talspråk. Intervjuernas innehåll kodades, strukturerades och analyserades. I texten är citaten översatta till standardsvenska men med den ordföljd som deltagarna använt.

2.4 Etiska hänsyn

För att skydda deltagarnas och deras familjers identitet så antecknades inte deras namn eller bostadsort. För att undvika att någon av deltagarna känns igen har också andra detaljer utelämnats, bl.a. fosterbarnens kön. Däremot har barnets personliga pronomen lämnats kvar i citaten. Det är också av etiska hänsyn som deltagarnas berättelser inte anges i sin helhet. Därför anges det inte heller i resultatdelen vilken deltagare som citeras.

3. Resultat

Tre huvudteman utkristalliserades utgående från intervjuerna med deltagarna: problematik i vardagen, varierande beteendeproblematik och fosterföräldrarnas upplevelser.

3.1 Fosterföräldrarnas syn på orsakerna till att bli fosterförälder

Deltagarna berättade i intervjuerna att orsaken till att bli fosterföräldrar berodde på ett genuint intresse. Kärlek till barn var en annan orsak som motiverade fosterföräldrarna. Flera av deltagarna tog också upp att de haft en vilja att på något sätt hjälpa till. En vilja att hjälpa andras barn och att hjälpa samhället motiverade fosterföräldrarna. En fosterförälder nämnde att en PRIDE-utbildning fått intresset och motivationen och växa ytterligare. På frågan ”Varför ville du bli fosterförälder?” svarade en deltagare så här:

Vi tyckte att vi had möjlighet och en trygg stabil grund så vi skulle kunna stälal upp för samhället och de som behöver en familj eller nån att bo hos, som inte har de så bra ställt. Så att vi kände att vi har möjlighet att ställa upp där.

Det framkom också att ofrivillig barnlöshet varit en orsak att bli fosterförälder. Två deltagare berättade om hur de länge försökt få biologiska barn men efter uteblivna graviditeter och missfall valt att bli fosterföräldrar. En av fosterföräldrarna beskrev också hur de i parförhållandet innan graviditetsförsök diskuterat möjligheten att ta fosterbarn och adoptivbarn.

Sen när vi gifter oss, ska vi ha riktigt många barn. Ja är ända barnet jag, jag ville ha mycket syskon egentligen men hadde aldrig några syskon. Om inte vi får egna barn så adopterar vi gärna. Å inte i vida världen fick vi nå egna barn. Ja tror på ödet ja.

Jag tänkte att vi har inga barn, och att det fanns barn som inte har nåt hem. Så tänkte jag. Då kan nån gott bo ilag med oss eftersom vi inte har nå egna barn. Vi var inte så unga ser du.

En fosterförälder berättade att han och hans sambo båda växt upp i stora familjer och därför ansåg de att många barn och familjemedlemmar är normalt. De hade utökat sin familj genom att ta emot fosterbarn. Två deltagare berättade att de haft fosterföräldrar i släkten och blivit inspirerade av dem. En annan deltagare ville också att deras biologiska barn inte skulle växa upp i en, som hon kallade det, glasbubbla. De ville visa att det finns barn med andra behov jämfört med de egna barnen. Detta kombinerat med att de fann fosterföräldraskapet givande gjorde att de fortsatte som fosterföräldrar.

3.2 Beteendeproblematik hos deltagarnas fosterbarn

Beteendeproblematiken hos deltagarnas fosterbarn var varierande. Adhd (attention deficit hyperactivity disorder), koncentrationssvårigheter, emotionell labilitet, sociala svårigheter och utåtagerande beteende var problematik som beskrevs av deltagarna. Beteendeproblematik till följd av en funktionsnedsättning framkom. Speciellt krävande beteendeproblematik var missbruk och reaktiv kontaktstörning. ”Alltså beteendeproblematiken är jättemycke adhd.. Men inte nå missbruk och inte nå sånt. Utan koncentrationssvårigheter.”

Ett beteende som inte var ett typiskt barnbeteende. Hon hade fått för stort ansvar från liten. Det märkte man, svartsjuka och avundsjuka mellan barnen. Hon söndra ju alla leksaker som [det biologiska barnet] hade eller när vi va och hälsa på mina föräldrar så alla leksaker som fanns där från jag hade varit barn, mina syskon hade varit barn, så dem mosade hon och krascha.

En fostermamma berättade att hennes familj tagit emot två fosterbarn som diagnostiserats med reaktiv kontaktstörning. Början beskrev hon som kaotisk där ingenting fungerade: ”Det fanns ingenting som va normalt. Överhuvudtaget. Allt från sånt här perushoito [grundläggande vård] vet du, vessan, allt” sade hon. Hon beskrev hur barnen ofta avläste sociala situationer och anpassade sig därefter. Hon upplevde att barnen hade speciellt svårt att anpassa sig till från rutinen avvikande stunder eller högtider.

... då det kommer in främmande människor i rummet, eller dom kommer in i ett nytt rum, så står dom länge och pejlar [kollar in] "Va är det här för typ?". Då sen kommer dom på hur dom ska vara. "Ska jag va tuff? Ska jag fjäska? På vilket sätt får jag den människan som står här att dansa på det sätt jag vill?"

Dessa fosterbarn hade på grund av sin diagnos stora svårigheter att knyta an. Fostermamman tar som exempel upp att det ena barnet hade svårt att vara i famnen och reagerade kraftigt på att bli omhållen. Fostermamman beskrev barnen som kognitivt flera år yngre än deras biologiska ålder och att de har ett starkt kontrollbehov. Samtidigt beskrev hon en utveckling hos barnen som hela tiden går mot det bättre.

Dom behöver väldigt väldigt starka gränser som aldrig någonsin töjer sig, någonstans, inte åt något håll... De tar över direkt. De har kontrollbehov. Dom ha blivi mycket mycket mycket bättre ... Och dom är ju inte på långt när hela, men dom är ju på ditåt väg.

En annan fosterförälder sade att den huvudsakliga beteendeproblematiken berodde på barnets

adhd: ”Men han har ju full fart, så han gör sig illa och han stötte ju sig också, skada sig också. An va ju överallt, he fanns ju inga hinder.” Hon berättade hur adhd-problematiken lett till ett behov av att bli accepterad av jämnåriga. Hon beskrev hur fosterbarnet varit gränslöst och ofta dragit allt till sin spets, även i sin kontakt med andra. Detta trodde hon var en delorsak till att fosterbarnet senare utvecklat ett missbruk.

Alltså han va me överallt tär e händ å, he va allt tär e va spännand å överallt tär e va förbjudet å... Å ha gjort allt heila live för ti va acceptera, om man säger så. Så tär för har han hamna i en massa jävulskap heila live.

Två deltagare berättade att beteendeproblematiken upplevts på annorlunda på grund av fosterbarnens funktionsnedsättning. De beskrev att beteendeproblematiken uppstått på grund av fosterbarnens funktionsnedsättning och att den därför inte går att jämföra med annan beteendeproblematik. ”I och med att två e utvecklingsstörda så kan man ju int jämför dem int. Mycket av beteendeproblematiken e ju de här beroende på he tå... Han pratar dygne runt... Loprare. He va inga diskussioner.”

I två av familjerna hade fosterbarnen någon form av självskadebeteende. En fostermamma beskrev hur fosterbarnet kunde dunka sitt huvud i väggen. Dunkandet kunde leda till att barnet fick en stor bula i pannan. En annan deltagare berättade hur hans fosterbarn hade skurit sig självt. Ofta skedde detta självskadebeteende hemma hos fosterfamiljen.

Så när han kom så hackade han sitt huvud när han blev arg. Det har jag aldrig sett som förrut att barnen sku göra. Han va nu som jättevåldsam mot sig själv.

... far hem tå till mamma och pappa och sen kommer hem till oss å skär sig, för he va enkla ti skär sig. He medgav hon ju. Att he va lättar ti skär sig vi oss...

3.2.1 Fosterbarnens kamratrelationer

Samtliga deltagare berättade att fosterbarnen i någon mån hade problem med kamratrelationer på grund av sin beteendeproblematik. Tre deltagare påpekade att barnen hade vänner men att kontakten inte var problemfri. Bristande empatiförmåga och svårigheter att läsa av kamraterna var vanliga orsaker till att fosterbarnen hade svårt att få eller behålla vänner. Egocentriskt tänkande, kontrollbehov och starka emotionella reaktioner var andra orsaker som några fosterföräldrar nämnde. ”Jag tror att de va int nån av kompisarna som ens ville va nära henne. Hon blev så elak.”

Det ska vara på hennes villkor. Allting. Och det orkar dom inte med... De jag och jag, "Varför kommer du på mitt, nu ska jag ha det här", sådana saker som kompisar tröttnar på ... Att det som så "jag-centrerat". De är ju som deras behov som går först märker man... Och att det svårt att få dom att förstå känslan också. Hur andra kan känna. Och just det här att... Svårt med ögonkontakt och sådana saker.

Han har som varit avundsjuk någongång, på bästa kompis där på dagis. Om han leker med någon annan så kan han vara som lite avundsjuk, försöker att störa deras lek eller liknande.

En fostermamma beskrev ett utanförskap i byagemenskapen på grund av barnets placering i fosterfamilj. Placeringen i fosterfamilj och fosterbarnets beteendeproblematik ansåg hon att ha påverkat hur barnet blev behandlat.

Vissa föräldrar som inte tyckte att barnet deras inte skulle leka ilag med han för han var ju inte härifrån han. Så fick han ju inte komma på vissa kalas, för att han var för vild. Mammorna kunde stoppa han i dörren då han kom med sina presenter och alla andra fick komma men inte han... De gör så. Det finns nog folk som inte har något förstånd, faktiskt.

En fosterförälder berättade också att fosterbarnets kamratrelationer var annorlunda än med andra jämnårigas på grund av hans utvecklingsstörning.

Så då alla det här utvecklingsstörda kommer och knackar på och vill tala med han, så sitter han på sin surfplatta då... Han använder ju ipaden som kompis, konstigt nog. Som han har på hela tiden. Sådana här olika filmer. Han ser på filmer och filmerna på något vis är kompis. Och så inspireras han då. Han drömmer ju förstås som alla andra om en partner och varifrån han ska få en flickvän då.

En deltagare beskrev hur fosterbarnet gick i samma skola som han gjort innan sin placering i fosterfamilj. Skolvägen var därför ganska lång. Fosterbarnet ville inte att kamraterna skulle få veta om hans placering i fosterfamilj och därför bjöd han inte hem dem. Detta i kombination med den nya skolvägen gjorde att fosterföräldern upplevde att fosterbarnet levde i två olika världar. En ny vän hade fosterbarnet hittat hos grannen.

Han har på sätt och vis två olika liv, den gamla kompiskretsen i skolan och [han] är inte så mycket med dem på fritiden. [Han] vill inte ha så mycket att göra med dem för han vill inte att det kommer fram var han bor för tillfället.

3.2.2 Fosterbarnens problematiska matsituationer

I tre familjer hade ätandet och matsituationerna upplevts som problematiska. Dessa tre familjer berättade om problem med att fosterbarnen överätit eller saknat mättnadskänsla. Fosterbarnen hade haft svårt att sluta äta och ibland ätit tills de kastade upp. En fostermamma beskrev en problematik där fosterbarnen åt i små tuggor. Det var viktigt för barnet att de olika matsorterna inte blandades ihop.

Han åt ju så mycket att man måste lyfta bort maten från bordet... Det har han ju ännu då han kommer hit, han går och tittar i kylskåpet hela tiden [om maten finns kvar].

Tidigare var det så där att han försökte att spara mat när han åt. Nu för tiden vill han att fatet ska lämnas dit, så han kan äta det senare. Fast det skulle va kallt. Det att det ska vara där, så han vet att det finns där, om han behöver det. Tidigare han började gråta om man tog bort det.

Speciellt utmanade upplevdes detta av en fosterförälder när de besökte vänner och bekanta. Eftersom andra utanför familjen inte var bekanta med matsituationerna tyckte hen det var svårt att balansera när fosterbarnen överäter och vännerna bjuder på mera mat. ”Då är det svårt för oss fosterföräldrar att säga ’Nu räcker det!’. Att, andra har svårt att förstå varför finns det begränsningar.”

Det framkom ur intervjuerna att flera av fosterbarnen ville ha en, för åldern, överdriven kontroll över matsituationerna. En kraftig vilja att bestämma över dagens middag, rigida mattider och frekvent kontroll av kylskåpets innehåll var exempel som beskrevs av deltagarna. Några av fosterbarnen fick starka emotionella reaktioner när denna kontroll inte fick utövas.

3.2.3 Fosterbarnens skolgång

Till följd av koncentrationsproblem, adhd, utåtagerande beteende och sociala svårigheter upplevde flera av deltagarnas fosterbarns skolsituation som utmanande. Att sitta stilla på lektionerna, att lyssna på läraren, göra läxor och att ha social interaktion med klasskamrater var svårt. En del av fosterbarnen hade också blivit utsatta för mobbning och en del hade själva utövat mobbning. En fosterförälder citerade sitt fosterbarn då hon sade ”Det var en förskräcklig tid.” En annan fosterförälder beskriver situationen så här:

Det [är] just sånt där program som han älskar. Man har planeray någonting, och gör någonting, går på någon liten retki [utflykt] eller någonting. Det finns nog och det har nog

varit problem där också. Som har att göra med temperament eller just de här kompisrelationerna.

Jag kan inte säga noggrannare, jag vet att det finns inlärningssvårigheter, på basen av psykologiska tester vet jag på vilka områden, att det är jätteutmanade med matten och så här.

Fosterföräldrarna upplevde kontakten med skolan som utmanande. De upplevde att personalen i skolan hade problem med att förstå familjevården och fosterbarnens beteendeproblematik.

Dom kan vara lite rädda ibland att påpeka om de är lite mycket brister och såhär. Man märker det, dom vill inte heller hamna i processer där man hamnar i möten och reda ut saker.

Skolan har haft jättesvårt att förstå, dagis var ännu värre.

Enligt vår skola är ju jag bara fostermamma. Det är ju socialen som är expert på barnen.

Han blev ju liksom otrevlig å odräglig i skolan och liksom, det bara funka inte.

Två fosterföräldrar beskrev en utmärkande bra kognitiv förmåga hos fosterbarnen. En fostermamma berättade att hennes fosterbarn var kognitivt särbegåvad och därför från en början såg fram emot skolan. Skolgången blev senare jobbig eftersom den inte var tillräckligt stimulerande för fosterbarnet och enligt henne upplevde lärarna fosterbarnet som näsvist.

Till en början fungerade skolgången riktigt bra men den ena... han som var särbegåvad så, det blev ganska fort motigt för honom att gå till skolan. Först trippa han och trallade "jejeje", till slut kom han och drog skolväskan efter sig.

Äldsta flickan som började på tvåan, så hon anpassade sig till skolan väldigt bra och tyckte om att vara i skolan. Var noggrann med skolväskan och allt det där.

De kognitiva så är... 10 +, där finns det inga [problem]. Kanske så här läsförståelsesaker, sunt tänkande kan vara svårt.

3.3 Sammanfattning av fosterföräldrarnas upplevelser

Fosterföräldrarnas upplevelse av att vara fosterförälder skiljde sig beroende på om placeringarna varit svåra eller om placeringen passat familjen bra. Deltagarna beskrev hur beteendeproblematiken kräver ett "rent och skärt arbete" och ett konsekvent agerande i vardagen. Majoriteten av fosterföräldrarna berättade att fosterbarnens beteendeproblematik

stundvis kunde kännas mycket tung men att det i slutändan ändå var värt det. De berättade att de positiva upplevelserna vägde upp de negativa och att de var nöjda med sin insats. Därför kunde de också tänka sig att fortsätta vara fosterföräldrar trots fosterbarnens beteendeproblematik. "Om man skulle fråga om jag ska göra den här på nytt så jag skulle nog göra det. Ja. Det ger mera än vad det tar" svarade en deltagare. Andra deltagare beskrev situationen så här:

Jobbigt var det, klart det var jobbigt, men vem har sagt de ska vara lätt att skaffa barn. Biologiska barn är också utåtagerande ... Klart man var trött men jag tänkte nog som så, vilken garanti har man om man får ett biologiskt barn?... Det har nog givit mer än vad det har varit tungt.

Ja ska fixa dom. Ja ska minsann inte ge mig. Mig går dom inte över. Ja ska visa att det här ska funka... På något sätt blir det bättre tider, sen igen blir det så här, så blir det bättre igen. Det går ju framåt. Ett steg bakåt och två steg framåt.

Nog är det väldigt utmanande stundvis men sen å andra sidan jättegivande och roligt att se sådana, på ett sätt få se den där tillväxten och hur dom utvecklas. Hur den utvecklingen fäster sig och hur hans liv blir lättare. Det motiverar vidare.

[Man har gjort] vad man har kunnat. Det har som inte, det har kännts bra. Man hat fått stöd, och vi har gjort det vi har kunnat för honom. Och allihopa har varit jättenöjda med vad vi har gjort. Och vad han har fått.

Fosterföräldrarna berättade att de förväntat sig utmaningar men att det visade sig att det var svårare än vad de hade tänkt från början. "Men det var svårt. Alltså det var jättemycket svårare än vad vi hade tänkt" sade en deltagare. En fosterförälder beskrev hur hon tänkt att hon och hennes partner på grund av deras erfarenheter och kunskaper var välutrustade för att bli fosterföräldrar. Hon berättade att hon i efterhand upplevde detta tankesätt som naivt.

...entusiastiska förhållningssätt räckte inte helt enkelt till. Vi trodde ju vi var bra rustade, jag är ju speciallärare i grunden och uppvuxen i ganska stor familj, tagit hand om mina syskon. Min man är gammal scout och varit aktiv på det sättet. Vi tänkte att vi har vad som behövs.

De tre familjer som antingen hade haft en avbruten eller ovanligt svår placering upplevde situationen annorlunda än de övriga. Dessa deltagare beskrev upplevelsen som krävande och

tung och kunde inte tänka sig att göra om det. En av fosterföräldrarna beskrev det som ett trauma. All tre fosterföräldrar betonade ändå trots den svåra placeringen allt placeringen lärt dem mycket. En fosterförälder betonade också vikten av att förbereda sig innan en fosterbarnsplacering.

Man tar inte sig igenom det. Nej. Man tror man går ihjäl. Man höll som ett trauma... Man blir ju knäpp. Man blir ju skadad. Man blir ju konstig... Man går på en riktigt riktigt spänd lina hela tiden och är bara rädd att "När brakar det?"

Att ha de här barnen trots att det var laddat och tungt emellanåt emotionellt. På det sättet skulle jag inte vilja vara utan den här erfarenheten. Men jag skulle inte råda någon att bli fosterförälder utan att vara väldigt mycket mera förberedd, införstådd med eventuell problematik.

Så mycket kan jag ju säga att även om jag har lärt mig jätte, jätte, jättemycket, och dom har lärt sig jätte, jätte, jättemycket på den här resan, men jag gör inte om det. Kommer dom och frågar om ett barn som har traumatisk bakgrund, säger jag nej. Jag orkar inte en gång till. Vet du, vår familj orkar inte en gång till.

Deltagarna ansåg att bli fosterförälder inte handlar om att få beröm eller pengar. För att orka vara fosterförälder till ett fosterbarn med beteendeproblematik krävs mera än bara en vilja att göra gott. Deltagarna ansåg att det inte räcker med yttre motivation för att fortsätta vara fosterförälder till ett fosterbarn med beteendeproblematik.

...I några intervjuer så har jag nog sagt, ganska fort, hurudan familj vi har och sånt. Och då blir ju allihopa "Wow! Nog är ni duktiga". Nej, satan! Nej, vi är inte bättre än några andra. Det här[är] vår politiska insats, vissa blir politiker och vissa blir konstnärer och det här är vår juttu [grej]...Man har aldrig gjort det för att man skulle vara duktig.

3.3.1 Det som upplevdes som mest utmanande i fosterbarnens beteendeproblematik

Deltagarna fick svara på vad som kändes mest utmanande gällande fosterbarnens beteendeproblematik. Trots att fosterbarnen hade liknande beteendeproblematik svarade fosterföräldrarna mycket olika på frågan. En fosterförälder berättade att deras fosterbarn kan få

utbrott då han inte får sin vilja igenom. Genom dessa utbrott försöker han styra olika situationer, också då familjen är i offentligheten. Speciellt frustrerande tyckte deltagaren det var när utbrotten kom då familjen hade bråttom. Hon upplevde det problematiskt eftersom hon gärna hade prioriterat sin tid annorlunda i de stunderna.

Jag har haft också svårt med det när han blir jättearg, när han vill bestämma någonting...Om man är någonstans i publik, och han gör någonting och man försöker få honom att förstå eller göra nånting och han vill inte, så förstås det är de där stressigaste situationerna. Alla tittar och du själv vet att "nä, det här är nu det där". Men ingen annan vet ju.

Hon berättar också att hon upplevde fosterbarnets självskadebeteende som "något som man ser i en skräckfilm". Hon upplevde dessa situationer med självskadebeteende som en maktkamp där barnet genom självskadebeteendet sökte en reaktion från henne.

En deltagare berättade att hon upplevde det mest utmanande när fosterbarnet aldrig var stilla. Hon upplevde att hon alltid behövde planera och agera ett steg före sitt fosterbarn. En annan deltagare upplevde det mest utmanande att inse att fosterbarnen hade en oväntad diagnos. "För mig har det varit utmanande att inse att de ... har en skada. En psykisk eller en utvecklingsstörning... Nu hamnar vi största delen av livet [att] tampas med det här." En tredje deltagare upplevde det mest utmanande att få en fungerande vardag. Det hade varit svårt att få en fungerande vardag där fosterbarnen kände sig trygga och kunde slappna av.

En fosterförälder tog emot fosterbarn som kortvariga krisplaceringar. Det han upplevde som mest utmanande var osäkerheten kring ett nytt fosterbarn. Ett fosterbarn kunde komma hem till familjen med väldigt kort förvarning. Informationen om fosterbarnet och hens situation var ofta bristfällig.

Ganska utmanande var, på sätt och vis omständigheterna varifrån de [barnen] kommer, så de kommer från en kris och har en stor kris på gång. Det är utmanande. Allting är alltid så osäkert, man tar en dag i taget där i början. Ingen vet hur länge det varar, det tillför väldigt mycket osäkerhet ... Man bara går efter situationen, det beror förstås på hur barnet är när hen kommer. Måste man ge mat eller föra i duschen eller måste man bara lägga tutten i munnen och sen och sova.

3.3.2 Fosterföräldrarnas upplevelse av stödinsatser

Familjerådgivningen, mentalvårdsbyrån, ett bra socialt nätverk och terapi var de viktigaste stödinsatser fosterföräldrar nämnde. Det centrala i alla former av stöd som gjorde att fosterföräldrarna fann dem givande var möjligheten att få prata med någon utanför familjen. Deltagarna beskrev hur viktigt det kändes att få prata med någon om problemen. Deltagarna nämnde olika sätt att göra det på. De som inte anlitat någon instans fann stöd i sitt nätverk av släkt och vänner. Egentid upplevdes också som viktigt för att orka med vardagen.

Nå vi hade ju den förmånen att vi fick diskutera med familjerådgivningens personal som det där, diskutera oss igenom det. Det var ju nog det som hjälpte oss till det där beslutet också. Komma över det utan att känna sig som världens mest misslyckade.

Deltagarna hade olika åsikter om socialens förmåga att stöda dem som fosterföräldrar. En del deltagare hade upplevt socialen som stödjande och att samarbetet med socialen fungerat bra. Andra hade upplevt socialen som mindre stödjande. Av de deltagare som hade upplevt socialen som mindre stödjande uppgav majoriteten att detta berodde på frekventa byten av socialarbetare. En av fosterföräldrarna berättade att under en sex år lång placering byttes socialarbetaren ut en gång i halvåret. Andra orsaker till att socialen inte upplevdes som stödjande var för lite kontakt och för lite erfarenhet av svårare placeringar hos socialarbetaren.

Väldigt bra vi-anda med socialarbetaren. Enda stora probleme som jag skulle säga är att socialarbetarna byts ut så otroligt ofta. Så att på det viset blev det nästan... Om och om och om på nytt igen.

Nå då man tänker på det att alla socialarbetare är så överbelastade ... I början har vi fått jättemycket stöd då krisen har varit på. Sen då situationen har lugnat ner sig så är bästa stödet man kan få regelbunden kontakt med sin egen socialarbetare där man får höras om hur alla mår.

3.3.3 Kontakt med fosterbarnens biologiska föräldrar

Deltagarna som inte beskrev relationen till fosterbarnens biologiska föräldrar som enbart positiv beskrev den som komplicerad. En fosterförälder berättade om en komplicerad relation till fosterbarnets biologiska föräldrar. Hen satte ändå barnets bästa i fokus. "Det är ju nog flera som har sagt att om bästa situationen för barnet skulle vara att flytta hem tillbaka [till de biologiska föräldrarna] så skulle man ju vilja det." Två deltagare upplevde att det var jobbigt

att se barnen påverkas negativt av besök hos de biologiska föräldrarna. Fosterbarnen kom hem till fosterfamiljen emotionellt eller psykiskt påverkade och var ofta trötta. Båda deltagarna upplevde att de fick ta ansvaret att reda ut fosterbarnens psykiska obalans efter dessa besök.

Två av fosterföräldrarna beskrev hur fosterbarnens biologiska föräldrar påverkade fosterfamiljens vardagsliv. Detta upplevdes som frustrerande eftersom det var en ofrånkomlig faktor i fosterbarnens liv som påverkade vardagen negativt. Den ena fosterföräldern beskrev en svår kontakt med de biologiska föräldrarna och att hon kände sig sekundär till de biologiska föräldrarna. Hon upplevde att de biologiska föräldrarna kunde styra för mycket och att de biologiska föräldrarna jobbade emot placeringen eftersom de inte accepterade den. Detta i kombination med flera andra problem ledde till att fosterbarnen hade svårt att knyta an och få en stabil vardag.

Att de påverkar barnets vardag och liv och hur det är hemma hos oss, fastän det inte får vara så. Det är ångestladdat och frustrerande och det är väldigt tröttsamt att försöka uppföstra själv då en annan kommer där emellan och rör om och det är jättesvårt. Som om man byggde ett hus och grannen brevid river det från andra sidan.

De här föräldrarna och som vår ena familjeterapeut sade, det är som de skulle ha en krok i kotte på de här barnen, som de inte släpper. Det gjorde ju att barnen mer och mer började tänka sig att de inte ska vara här och de ska inte lyda oss.

En deltagare berättade att ett fosterbarn idealiserade de biologiska föräldrarna. ”Dom här biologiska är så bra. För barnen i drömvärlden, då liksom barnen pratar om dem. De är ju som dom bästa dom. Och han också som pratar om sin mamma. No är de ju som... Kungen.”

Två av deltagarna beskrev enbart en god kontakt med fosterbarnens biologiska familj. ”Dom träffas regelbundet... Jag tycker det fungerar bra. Det har alltid fungerat bra. Vi har alltid haft en bra relation.” En annan deltagare sade såhär: ”Det är ganska regelbunden kontakt nog nu. Nu fungerar det ganska bra tycker jag. Och vi har bra kontakt med dem, vi också. Så det är ingenting [att grubbla på].”

4 Diskussion

4.1 Resultatdiskussion

Syftet med den aktuella studien var att undersöka hur fosterföräldrar upplever fosterbarns beteendeproblematik. På grund av intervjuernas breda frågor framkom också resultat i flera andra delområden gällande fosterfamiljens liv. Orsaker till att deltagarna blivit fosterföräldrar var av kärlek till barn, en vilja att hjälpa till, ofrivillig barnlöshet och för att utöka familjen. Samma motiverande faktorer har observerats i forskning av Tyebjee (2003), Sebba (2012) och De Maeyer et.al. (2013).

Fosterföräldrarna upplevde att ha fosterbarn som stundvis tungt och utmanande. Deltagarna berättade att fosterbarnen givit mer energi än vad de tagit och att trots utmaningar hade allting varit värt det. Detta påminner om resultaten i en studie av Rosenwald & Bronstein (2008), där fosterföräldrar upplevde sin roll som belönande trots en mödosam situation. De fosterföräldrar som hade haft en speciellt svår placering upplevde situationen som tyngre än de som haft placeringar som fungerat bra. De med speciellt svåra placeringar beskriver sin erfarenhet som mycket lärorik. Beteendeproblematik som framkom var adhd, koncentrationssvårigheter, emotionell labilitet, utåtagerande beteende och sociala svårigheter. Denna beteendeproblematik har observerats även i tidigare forskning (Clausen et.al., 1998; Vanschoonlandt et.al., 2013a; Turney & Wilderman, 2016; Lehman et.al., 2013; Bonneau, 2009).

Fosterföräldrar till barn med missbruksproblematik, funktionsvariation och reaktiv kontaktstörning upplevde sin situation som speciellt utmanande. Samma diagnoser har observerats i tidigare forskning om fosterbarn (Braciszewskia, J. M. & Stout, R. L., 2012; Bruce, M et. al., 2019; Slayter, 2016a; Slayter, 2016b). Däremot har adhd, fetalt alkoholsyndrom (Daniel, 2011), kognitiva svårigheter, risktagande beteenden, aggressiva och kontrollerande beteenden samt ångestbetingade beteenden (Octoman et.al., 2013) upplevts som utmanande beteenden hos fosterbarn i tidigare forskning. Detta stämmer överens med den aktuella studiens resultat eftersom reaktiv kontaktstörning och missbruksproblematik kan ge upphov till aggressiva och kontrollerande beteenden samt ångestbetingat beteende. Funktionsvariation kan innebära kognitiva svårigheter vilket ytterligare bekräftar att den aktuella studiens resultat liknar resultaten i Octoman et.al. (2013). Att deltagarna skulle ha upplevt det svårt att skiljas från fosterbarnen, som konstaterat i en studie av Daniel (2011), fanns inga bevis för i den aktuella studien.

Fosterbarns problem i skolan och med sociala interaktioner har dokumenterats i tidigare forskning (Bonneau, 2009; Clausen et.al., 1998; Courtney et.al., 2001; Sanders & Fallon, 2018; Shin, 2003). Resultaten i den aktuella studien visar också problem med social interaktion och problem i skolan hos fosterbarnen.

En del av deltagarna beskrev problem med matsituationer. Tidigare forskning kring fosterbarn och problematiskt ätande är begränsad. Tarren-Sweeney (2006) fann i sin undersökning att 24 % av samplet hade problem med ätandet. Norrish et.al. (2019) fann när de undersökte fostervård och barn placerade utanför hemmet att motsvarande siffra var 38 %. Den aktuella studien har observerat något högre förekomst av problematiskt ätande; i tre av sju intervjuer. Både Tarren-Sweeney (2006) och Norrish et. al. (2019) har observerat överätande och en upptagenhet av mat, överensstämmande med den aktuella studiens resultat.

Fosterföräldrarna upplevde det viktigt med samtalsstöd och hade delade uppfattningar om socialens förmåga till att ge stöd. Fosterföräldrars behov av stöd (Mosimege & Snyders, 2018). och missnöje med samarbetet med socialvårdens myndigheter har observerats i tidigare forskning (Cooley et.al, 2017 ; Rosenwald & Bronstein, 2008).

4.2 Undersökningens implikationer

Undersökningens resultat stöder långt resultat från tidigare forskning. Resultaten i studien visar på delvis varierande upplevelser men ett gemensamt behov av stöd. Alla fosterföräldrar upplevde det stundvis tungt att fostra ett fosterbarn med beteendeproblematik. Därför vore viktigt att fosterföräldrar till fosterbarn med beteendeproblematik har ett lämpligt stöd. I synnerhet fosterföräldrar med en svår placering uttryckte ett behov av samtalsstöd tillsammans med någon kunnig inom området. Förslagsvis kunde möjligheten till samtalsstöd eller praktiskt stöd i vardagen följas upp under familjevårdens gång.

Några deltagare upplevde också problem med kontakten till fosterbarnens skola. De upplevde att skolan inte förstod barnens problematik och att kontakten till skolan inte fungerade. Därför vore det viktigt att även skolpersonal informerades om och utbildades i vad familjevård innebär. Detta vore till både fosterfamiljens och skolans fördel. Information kring vanlig problematik hos fosterbarn borde tilldelas skolan med tanke på att resultaten pekar på svårigheter i skolprestationer, med koncentrationsförmåga, med matsituationer och med social interaktion, alla aktuella aspekter i skolan.

4.3 Undersökningens begränsningar

Deltagarna var svåra att hitta eftersom familjevårdens kontaktuppgifter är sekretessbelagda. Deltagarna fick själva svara på intervjufrågan och därefter välja att delta. Urvalet är därför inte slumpmässigt utan bygger på deltagarnas intresse för att delta. Deltagarna blev på grund av detta få och detta bör beaktas när resultaten i studien jämförs med tidigare forskning.

Undersökningens resultat bygger på subjektiva tolkningar och berättelser av fosterföräldrar om deras fosterbarn. Begreppet beteendeproblematik har deltagarna fått tolka själva eftersom ingen definition på begreppet gavs vid intervjutillfällena. Därför bör det hållas i åtanke att resultaten är subjektivt påverkade och inte generaliserbara för alla fosterföräldrar eller fosterbarn. Fosterföräldrarna har själva valt hur mycket de har velat dela med sig av i sina intervjuer. Detta kan ha påverkat innehållet i intervjuerna.

På grund av att intervjuschemat hade många frågor angående flera olika områden blev också studiens resultat brett. Färre frågor och flera specifika frågor om upplevelsen av fosterbarnens beteendeproblematik hade gett ett tydligare och preciserat resultat. Det kunde ha varit till fördel att gå in djupare på fosterföräldrarnas upplevelser genom flera följdfrågor vid intervjuerna. Studiens syfte skulle då ha blivit tydligare i resultatdelen.

4.4 Förslag till fortsatt forskning

Undersökningen utfördes i huvudsak bland svenskatalande fosterföräldrar i Finland, med ett undantag. För att få ett mera representativt resultat kunde fortsatt forskning studera även finskatalande fosterföräldrar och undersöka eventuella skillnader mellan språkgrupperna. För ytterligare en bättre inblick i hur kultur- och språkskillnader påverkar upplevelsen kunde fosterbarn i familjer med annan etnisk bakgrund än finländskt undersökas.

Eftersom deltagarna hade delade uppfattningar om socialens förmåga till att ge stöd kunde det vara ett ämne att forska vidare i. Vilka faktorer som påverkar fosterföräldrars uppfattning om socialens förmåga till stöd, hur man kunde förbättra upplevelsen av socialens förmåga till stöd och ifall uppfattningen av socialens förmåga till stöd påverkas av att fosterbarnet har beteendeproblematik.

Referenser

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*, Fifth Edition. Arlington, VA: American Psychiatric Association.
- Bonneau, L. (2009). *School experiences of foster children as seen through the eyes of teachers*. (Master's thesis). Smith College, Smith ScholarWorks: Northampton, MA. <https://scholarworks.smith.edu/theses/450>
- Braciszewskia, J. M., & Stout, R. L. (2012). Substance use among current and former foster youth: A systematic review. *Children and Youth Services Review*, *34*, 2337–2344. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2012.08.011>
- Browne, D., & Moloney, A. (2002). 'Contact irregular': A qualitative analysis of the impact of visiting patterns of natural parents on foster placements. *Child & Family Social Work*, *7*, 35–45. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2206.2002.00217.x>
- Bruce, M., Young, D., Turnbull, S., Rooksby, M., Chadwick, G., Oates, C. Minnis, H. (2019). Reactive attachment disorder in maltreated young children in foster care. *Attachment & Human Development*, *21*, 152–169. <https://doi.org/10.1080/14616734.2018.1499211>
- Carrera, P., Jiménez-Morago, J. M., Román, M., & León, E. (2019). Caregiver ratings of executive functions among foster children in middle childhood: Associations with early adversity and school adjustment. *Children and Youth Services Review*, *106*, 104–495. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2019.104495>
- Chateaufneuf, D., Turcotte, D., & Drapeau, S. (2018). The relationship between foster care families and birth families in a child welfare context: The determining factors. *Child & Family Social Work*, *23*, 71–79. <https://doi.org/10.1111/cfs.12385>
- Cooley, M. E., Thompson, M. H., & Wojciak A. S. (2017). Risk, resilience, and complexity: Experiences of foster parents. *Children and Youth Services Review*, *76*, 35–41. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2017.02.030>
- Courtney, M. E., Piliavin, I., Grogan-Kaylor, A., & Nesmith, A. (2001). Foster youth transitions to adulthood: A longitudinal view of youth leaving care. *Child Welfare*, *80*, 685–718. <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.vasa.abo.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=f9c db1fc-9fb7-489c-922c-b74b8c7e782d%40sdc-v-sessmgr01>

- Clausen, J. M., Landsverk, J., Ganger, W., Chadwick, D., & Litrownik, A. (1998). Mental health problems of children in foster care. *Journal of Child & Family Studies*, 7, 283–296. <https://doi.org/10.1023/A:1022989411119>
- Daniel, E. (2011). Gentle iron will: Foster parents' perspectives. *Children and Youth Services Review*, 33, 910–917. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2010.12.009>
- DeMaeyer, S., Vanderfaellie, J., Vanschoonlandt, F., Robberechts, M., & Van Holen, F. (2013). Motivation for foster care. *Children and Youth Services Review*, 36, 143–149. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2013.11.003>
- Dubois-Comtois, K., Bernier, A., Tarabulsy, G. M., Cyr, C., St-Laurent, D., Lanctôt, A-S., ... Béliveau, M-J. (2015). Behavior problems of children in foster care: Associations with foster mothers' representations, commitment, and the quality of mother–child interaction. *Child Abuse & Neglect*, 48, 119–130. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.06.009>
- Social- och hälsovårdsministeriet. *Familjevårdslag 263/2015*. <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2015/20150263>
- Ferguson, B., & Wolkow, K. (2012). Educating children and youth in care: A review of barriers to school progress and strategies for change. *Children and Youth Services Review*, 34, 1143–1149. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2012.01.034>
- Fuentes, M. J., Salas, M.D., Bernedo, I.M., & García-Martín, M. A. (2014). Impact of the parenting style of foster parents on the behaviour problems of foster children. *Child: Care, Health & Development*, 41, 704–711. <https://doi.org/10.1111/cch.12215>
- Förbundet för Familjevård i Finland rf. (u.å). Vad är familjevård? https://www.perheitoiitto.fi/perheitoiitto_ry/referat_pa_svenska
- Goemans, A., van Geel, M., & Vedder, P. (2016). Psychosocial functioning in Dutch foster children: The relationship with child, family, and placement characteristics. *Child Abuse & Neglect*, 56, 30–43. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.04.006>
- Goemans, A., van Geel, M., & Vedder, P. (2015). Over three decades of longitudinal research on the development of foster children: A meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 42, 121–134. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.02.003>
- Institutet för Hälsa och Välfärd. (2017). Statistikrapport – Barnskydd 2016. (Statistikrapport 43:2017).

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135628/Tr43_17_LASU.pdf?sequence=3&isAllowed=y

- Institutet för Hälsa och Välfärd. (2019). *Handbok om funktionshinderservice. Funktionshinder och funktionsnedsättning*. <https://thl.fi/sv/web/handbok-om-funktionshinderservice/funktionshinder-i-samhället/funktionshinder-och-funktionsnedsättning>
- Jones, G., & Morrissette, P. J. (1999). Foster parent stress. *Canadian Journal of Counselling*, 33, 13–27. Hämtad från <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ587279.pdf>
- Kools, S. M. (1997). Adolescent Identity Development in Foster Care. *Family Relations*, 46, 263–271. doi:10.2307/585124
- Lehmann, S., Havik, O. E., Havik, T., & Heiervang, E. R. (2013). Mental disorders in foster children: a study of prevalence, comorbidity and risk factors. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 39, 1–12. <https://doi.org/10.1186/1753-2000-7-39>
- Lohaus, A., Chodura, S., Möller, C., Symanzik, T., Ehrenberg, D., Job, A-K., ... Heinrichs, N. (2017). Children's mental health problems and their relation to parental stress in foster mothers and fathers. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 11. <https://doi.org/10.1186/s13034-017-0180-5>
- Maxwell, K. A. (2002). Friends: The role of peer influence across adolescent risk behaviors. *Journal of Youth and Adolescence*, 31, 267–27. <https://doi.org/10.1023/A:1015493316865>
- McMillen, C., Auslander, W., Elze, D., White, T., & Thompson, R. (2003). Educational experiences and aspirations of older youth in foster care. *Child Welfare League of America*, 82, 475–495. <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.vasa.abo.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=70d4f9f7-5bd1-4dd1-8d46-eface027bc76%40sessionmgr4007>
- McMillen, J. C., Zima, B. T., Scott Jr, L. D., Auslander, W., F., Munson, M., R., Ollie, M. T., & Spitznagel, E. L. (2005). Prevalence of Psychiatric Disorders Among Older Youths in the Foster Care System. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 44, 88–95. <https://doi.org/10.1097/01.chi.0000145806.24274.d2>

- Millward, R. R., Kennedy, E. E., Towlson, K. K., & Minnis, H. H. (2006). Reactive attachment disorder in looked-after children. *Emotional & Behavioural Difficulties, 11*, 273–279. <https://doi.org/10.1080/13632750601022212>
- Minnis, H., Everett, K., Pelosi, A.J., Dunn, J., & Knapp, M. (2006). Children in foster care: Mental health, service use and costs. *European Child and Adolescent Psychiatry, 15*, 63–70. <https://doi.org/10.1007/s00787-006-0452-8>
- Mosimege, K. B., & Snyders, F. (2018). The psychological experiences of foster mothers of adolescent children. *Journal of Psychology in Africa, 28*, 152–156. <https://doi.org/10.1080/14330237.2018.1455305>
- Norrish, A., Cox, R., Simpson, A., Bergmeier, H., Bruce, L., Savaglio, M., ... Skouteris, H. (2019). Understanding problematic eating in out-of-home care: The role of attachment and emotion regulation. *Appetit, 135*, 33–42. <https://doi.org/10.1016/j.appet.2018.12.027>
- Octoman, O., McLean, S., & Sleep, J. (2013). Children in foster care: What behaviours do carers find challenging? *Child Psychologist, 18*, 10–20. <https://doi.org/10.1111/cp.12022>
- Pesäpuu. (u.å). *Mikä PRIDE-valmennus on?* <https://pesapuu.fi/toiminta/perhehoito/valmennus/>
- Pilowsky, D. J., & Wu, L-T. (2006). Psychiatric symptoms and substance use disorders in a nationally representative sample of American adolescents involved with foster care. *Journal of Adolescent Health, 38*, 351–358. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2005.06.014>
- Rayburn, A. D., Withers, M. C., & McWey L. M. (2018). The importance of the Caregiver and Adolescent Relationship for Mental Health Outcomes Among Youth in Foster Care. *Journal of Family Violence, 33*, 43–52. <https://doi.org/10.1007/s10896-017-9933-4>
- Rosenwald, M., & Bronstein, L. (2008). Foster Parents Speak: Preferred Characteristics of Foster Children and Experiences in the Role of Foster Parent. *Journal of Family Social Work, 11*, 287–302. <https://doi.org/10.1080/10522150802292376>
- Sanders, J. E., & Fallon, B. (2018). Child welfare involvement and academic difficulties: Characteristics of children, families, and households involved with child welfare and experiencing academic difficulties. *Children and Youth Services Review, 86*, 98–109. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.01.024>

- Sawyer, M. G., Carbone, J. A., Searle, A. K., & Robinson, P. (2007). The mental health and wellbeing of children and adolescents in home-based foster care. *Medical Journal Australia*, 186, 181–184. <https://doi.org/10.5694/j.1326-5377.2007.tb00857.x>
- Sebba, J. (2012). *Why do people become foster carers? An international Literature Review on the Motivation to Foster*. University of Oxford: Rees Centre for Research in Fostering and Education. <http://www.education.ox.ac.uk/wp-content/uploads/2019/06/Why-Do-People-Become-Foster-Carers-An-International-Literature-Review-on-the-Motivation-to-Foster.pdf>
- Shin, S. H. (2003). Building Evidence to Promote Educational Competence of Youth in Foster Care. *Child Welfare League of America*, 82, 615–623. <http://search.ebscohost.com.ezproxy.vasa.abo.fi/login.aspx?direct=true&db=aph&AN=10844958&site=ehost-live>
- Slayter, E. M. (2016a). Foster Care Outcomes for Children With Intellectual Disability. *Intellectual and Developmental Disabilities*, 54, 299–315. <https://doi.org/10.1352/1934-9556-54.5.299>
- Slayter, E. M. (2016b). Youth with disabilities in the United States Child Welfare System. *Children and Youth Services Review*, 64, 155–165. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.03.012>
- Socialstyrelsen. (2010). Barn som utmanar Barn med ADHD och andra beteendeproblem. Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2010-3-6.pdf>
- Tarren-Sweeney, M. (2006). Patterns of Aberrant Eating Among Pre-adolescent Children in Foster Care. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 34, 621–632. <https://doi.org/10.1007/s10802-006-9045-8>
- Taussig, H. N. (2002). Risk behaviors in maltreated youth placed in foster care: a longitudinal study of protective and vulnerability factors. *Child Abuse & Neglect*, 26, 1179–1199. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(02\)00391-5](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00391-5)
- Turney, K., & Wilderman, C. (2016). Mental and Physical Health of Children in Foster Care. *Pediatrics*, 138. <https://doi.org/10.1542/peds.2016-1118>

- Tyebjee, T. (2003). Attitude, Interest, and Motivation for Adoption and Foster Care. *Child Welfare League of America*, 82, 685–706.
<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=45825e15-644d-4b02-9233-2c50cc804841%40pdc-v-sessmgr03>
- Vanschoonlandt, F., Vanderfaeillie, J., Van Holen, F., De Maeyer, S., & Robberechts, M. (2013a). Externalizing problems in young foster children: Prevalence rates, predictors and service use. *Children and Youth Services Review*, 35, 716–724.
<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2013.01.015>
- Vanschoonlandt, F., Vanderfaeillie, J., Van Holen, F., De Maeyer, S., & Robberechts, M. (2013b). Parenting stress and parenting behavior among foster mothers of foster children with externalizing problems. *Children and Youth Service Review*, 35, 1742–1750.
<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2013.07.012>
- Zeanah, C. H., Scheeringa, M., Boris, N. W., Heller, S. S., Smyke, A. T., & Trapani, J. (2004). Reactive attachment disorder in maltreated toddlers. *Child Abuse & Neglect*, 28, 877–888. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2004.01.010>

Bilaga 1

1. Vem ingår i er familj? (Ålder, kön, roll)
2. Hur länge har du varit fosterförälder?
3. Varför ville du bli fosterförälder?
4. Hur upplevde du början när fosterbarnet/fosterbarnen flyttade in?
5. Hur reagerade de biologiska barnen på fosterbarnen?
6. Hur ser de biologiska barnen och fosterbarnets/fosterbarnens relation ut nu?
7. Hur trivs du som fosterförälder?
8. Har fosterbarnet/fosterbarnen varit placerade tidigare?
9. Har fosterbarnet/fosterbarnen kontakt med biologiska föräldrar?
10. Hur skulle du beskriva fosterbarnets/fosterbarnens personlighet?
11. Har fosterbarnet/ fosterbarnen någon hobby?
12. Vad är fosterbarnet/fosterbarnen duktig/duktiga på?
13. Hur går det i skolan för fosterbarnet/fosterbarnen?
14. Sover fosterbarnet/fosterbarnen bra?
15. Hurdana matvanor har fosterbarnet/fosterbarnen?
16. Spelar fosterbarnet/fosterbarnen mycket dator- och konsollspel?
17. Har fosterbarnet/fosterbarnen koncentrationsproblem?
18. Hur ser fosterbarnets/fosterbarnens sociala liv ut?
19. Uppvisar ditt/dina fosterbarn någon form av beteendeproblematik? (T.ex. utåtriktad aggression eller emotionell instabilitet)
20. Kan du berätta lite om beteendeproblematiken hos ditt/dina fosterbarn?
21. Hur upplever du situationen gällande fosterbarnen/fosterbarnets beteendeproblematik?
22. Finns det något speciellt utmanande hos fosterbarnets/fosterbarnens beteendeproblem?
23. I vilka situationer är beteendeproblematik som värst och när är den som bäst?
24. Hur upplever du att beteendeproblematiken påverkar familj och vänner?
25. Upplever du någon skillnad i beteendeproblematik mellan fosterbarn och biologiska barn?
26. Hur hanterar ni beteendeproblematiken? (Stöd, terapi, metoder m.m.)
27. Finns det något du vill tillägga?